

UGROŽENI ELEMENTI ČOVJEKOVA OKOLIŠA

- Ugrožena kakvoća voda (otpadne tvari, toplinsko opterećenje, eutrofikacija, pročišćavanje otpadnih voda i uređaji za pročišćavanje, zakonske obveze pročišćavanja),
- narušena kakvoća morskih voda (na primjeru Sredozemlja i Jadranskog mora),
- opasnost od ugrožavanja rijeka i podzemnih voda (na primjeru Save ili rijeke u užem zavičajju, odnosno podzemnih voda u regiji i vrela iz kojih se žiteljstvo opskrbljuje vodom),
- opasno ugrožavanje kakvoće zraka (na općim primjerima iz svijeta i naše zemlje te zavičajne regije ukazati i obraditi problematiku onečišćenja zraka (emisije, imisije, granične vrijednosti, zakonske odredbe i sl.),
- velike količine otpada odraz stupnja razvoja, ali i ugroženosti čovjekova okoliša (prikupljanje, odlaganje, recikliranje, sekundarne sirovine i sl.,
- ugrožene biljne i životinjske vrste i način njihove zaštite.

PRIRODNA I KULTURNO-POVIJESNA PODRUČJA - NUŽNOST NJIHOVE ZAŠTITE

Zadane nastave:

- razvijati sposobnost shvaćanja važnosti prostornoga uređenja i uloge prostornih planova u racionalnom korištenju prostora i zaštiti čovjekova okoliša,
- osposobljavati učenike za aktivno sudjelovanje u raspravama o prostornim planovima,
- razvijati svijest kod učenika da je:
  - suvremeno društvo suočeno sa sve bržim nestajanjem ravnoteže između prirodnih sustava za održavanje života i potreba čovječanstva,
  - kriza i degradacija okoliša obuhvaćaju sva živa bića, cjelokupni biljni svijet, čitav sustav u kojemu živimo i sve države, velike i male, razvijene i nerazvijene,
  - čovjek industrijskoga doba upustio se u zastrašujući samoubilački rat s prirodom, u kojemu se uništavaju golemo prirodna bogatstva, istrebljuju brojne vrste biljaka i životinja, rijeke i jezera osuđuju na prijevremenu smrt i iscrpljuju velike rezerve čistoga zraka i vode, a planet Zemlja se vrlo brzo pretvara u "kantu za smeće",

- učenici trebaju dobiti osnovna znanja o biološkim, prirodnim i društvenim osobinama okoliša koji ih okružuje,
- svaki je čovjek jedinka, dio globalnoga okoliša i globalno razmišljanje mora zamijeniti usko lokalno i nacionalno,
- uočavanjem i rješavanjem krize vlastitoga okoliša možemo se uključiti u poboljšavanje jednoga od najvećih svjetskih problema.

II. DIDAKTIČKE UPUTE

Program se može ostvarivati u jednoj i u dvije godine tako da ga nastavnik ponudi učenicima u cjelini, a kad se oni opredijele za taj izborni predmet, nastavnik će napraviti razradu po godinama. Dubinu izlaganja ovih tema ostavljamo slobodi nastavnika i izraženom zanimanju učenika za pojedine teme.

LITERATURA:

1. M. Matas, V. Simončić, S. Šobot, Zaštita okoliša danas za sutra, "Školska knjiga", Zagreb, 1992.
2. Revija za sociologiju: I. Cifrić, Društvo i ekološka kriza
3. Revija za sociologiju: I Rogić, Stanovati ili biti

NAPOMENA:

U sklopu nastave zemljopisa, kao izborni program mogu se obrađivati i teme:

1. GEOMORFOLOGIJA,
2. KLIMATOLOGIJA,
3. HIDROGRAFIJA.

Moguće je obrađivati i geografske osobitosti općine, regije ili županije u kojoj se škola nalazi, s geografskoga ili sociološkoga stajališta.

FILOZOFIJA

S obzirom na to da su za redovni program filozofije u nazivima predložena ravnopravno tri programa, ako se neki učenici žele u izornoj nastavi baviti temama iz filozofije, moguće je da predmetni profesor predloži jedan od

programa ili njihovu kombinaciju prema interesima učenika. Pripadajuća literatura, koja je predložena za redovni program, odgovarajuća je i za izborni.